గయిరమ్మ

"నోమీ నోమన్నలాలో– తుమ్మీదలో నోచినమ్మా – రుద్రవేణి – తుమ్మీదలో" పాట ఆవేటి మాసపు గాలిలో – పొలాల మీద నాట్యమాడుతోంది. నున్నగా నొల్లదోలిన బురదమళ్ళలో – పొత్తిళ్ళలో చంటిపాపల్లా సన్నగా తల లూపుతున్నవి వరినాట్లు. వరినాట్లకీ, బురదకీ మధ్యలోని నీరు గాలికి కెరటాలు వేయాలని ప్రయత్నించి పల్లానికి జారుతోంది.

తలల మీద ఉడుపు గొడుగుల్తో వొంగొని నాట్లేస్తోన్న ఉడుపు గత్తెలు భూమాతను ప్రార్థించే భక్తుల్లా వున్నారు. ఉడుపుగత్తెల వెనక నిలుచున్న గౌరమ్మ ... గళం విప్పి తుమ్మీదలో పాడుతోంది. ఉడుపుగత్తెల్లో ఇద్దరు ఆ పాటకు వంత కలుపుతున్నారు. పాడుతూ, పదం, పదమూ ఎత్తుకుంటూ అడుగులు వెనుకకు వేస్తోంది గౌరమ్మ. ఉడుపు అవుతుంటే, బురదలో నాట్లు వేస్తోన్న ఉడుపు గత్తెల గాజుల గలగలలూ, వారి అడుగుల చప్పుడూ, నీటి బుడగల శబ్దమూ ... వాద్యాలుగా ... గౌరమ్మ పాటలో కలుస్తున్నవి. పచ్చని పొలాల మీద పాట పరుగెడుతోంది. ఉడుపు పాటతో పాటూ పరుగెడుతోంది.

ఉడుపు జరుగుతోన్న ఆ మడిగట్టు అవతల జోరి పొలమూ ... ఛైర్మన్ గారిదే. జోరి పొలం దమ్ము పడుతున్నారు. రాత్రి కురిసిన వర్షం ... తూర్పు మబ్బుల్ని కడిగేసింది గాబోలు ఎండ ఎర్రగా తగుల్తోంది. దమ్ము పడుతోన్న పశువులు జాపోసిపోతున్నవి. చెమటల్తో రైతుల ఒంటి మీది బనీన్లూ, గావంచాలూ తడిసి ముద్దయిపోతున్నవి. గట్ల మీద ఆరుద్రపురుగులు బొరియలలో దూరుతున్నవి. మెరక మీద కాకులు మళ్ళ గట్ల మీద రైతులుంచిన అంబళ్ళ తపేళాల వైపు రావటం తపేళాల మీది గొడుగు మూతలను పొడవటం అదిలిస్తే ఎగిరిపోవటం!

తుమ్మీదలో పాట సగాని కొచ్చింది. ఉడుపూ సగం పూర్తయింది. ఉడుపు గత్తెల్లో ఇద్దరు ముసలమ్మలు నిల్చొని, నడుము సాగదీసి గట్టు మీదకి వెళ్ళారు. గట్టు మీద అగ్గిబెంటుతో ఉడుపు గిడుగుల్లో దాచిన చుట్టల్ని అంటించేరు. వారి చుట్ట పీకలను తాకించి మరో ఇద్దరు చుట్టలు వెలిగించుకుంటున్నారు. అలా ఒకరి నోట్లో చుట్టతో ఎదురుగా నిల్చొని మరొకరు నోట్లో చుట్టను అంటించటం, రెండు చిలుకలు మూతులు కలిపినట్లుగా కన్పిస్తోంది. అంతా, చుట్టలు కాల్చటంలో పడి కొంతసేపు ఉడుపు ఆగింది.

ఉడుపు ఆగటాన్ని, పాట ఆగిపోవటంతో గ్రహించిన సింహాచలం, పక్క జోరి పొలం నుండి ఉడుపు మడి గట్టెక్కి "ఔనర్రా, ఓర్రె ఉడుపులోల్లో! సుట్టలు కాల్చడమేనా ఉడుపుడ్డ ముందా? ఇంకా ఈ మడి సగానికేన అవలేదు. మరి, జోరి పొలాని కెపుడొస్తారు? నెండి, నెండి, బేగి నెండి. సేర్మేనుగోరు వొత్తంద్రాట" అని కేకేశాడు.

ఆ కేకకు చుట్ట కాల్చుతున్న ఓ ముసల్ది, నోట్లో చుట్ట అడ్డపొగ నుంచి తీసి ...

"అయితేటంతావుర? కాదేటంతావురా? సుట్టముక్కలేన కాల్చనివ్వవేటి? కాదు, మీ సేర్మేను మరేటి యెసనం సెయ్యిడేటి?" అని ముదలకించింది.

"అఁఅఁ... ఆల సేర్మేను గోరు సీకటి పడిందాకేటీ ముట్టుకోడు..." అని హాస్యమాడింది మరొకామె. ఆ మాటకు మిగిలిన వాళ్ళు గొల్లున నవ్వేరు.

ఆ నవ్వులు ఛైర్మేన్ గార్ని అవమానించినట్లుగా భావించిన సింహాచెలం "ఆ బాబు సీకట్లో సేసినా సెల్లుతాది, ఎలుగు మీద సేసినా సెల్లుతాది. ఎవులడగ్గర్లు? మీరడగ్గర్లా? మీ రడ్డగర్లా?" అని ఛైర్మన్ గార్ని వెనకేసు కొచ్చేడు.

"... సెల్లి నన్నాళ్ళూ నీకూ సెల్లిపోద్ది, మీ బాబుకీ సెల్లిపోద్ది. ఎద్దు ఎల్లకాలం వొకపక్కే తొంగోదు. అది మారిన్నాడు సూడాల మీ సెల్లుబాటు" అని గుత్తెగత్తె గౌరమ్మ జవాబిచ్చింది.

ఆ జవాబుకు సెంహాచెలం

"కాదు, కాదేటి మీ ఉద్దేశం" అంటూ గట్టు దిగి, పొలంలోకి రాబోతే దూరంగా కన్పిస్తోన్న జీపు వైపు వేలు చూపిస్తూ

"... అద్గద్గో పడుకు గోర్జి కాడ జీపీ తిరుగుతంది. ముందెల్లి, ఆ మడి దమ్ముపని కానీయి. సేర్మేను బాబొచ్చిత్తండు. ఆ బాబొచ్చీ సరికింకా నువ్విక్కడుంటే దుమ్ము దులిపీగల్డు నీకు ఎల్లెల్లు" అని వెళ్ళమంది గౌరమ్మ ఆడవాళ్ళంతా మళ్ళీ గొల్లున నవ్వేరు.

"ఆడమంద నోటిల నోరు బెట్టలేం" అని గొణుక్కొని జోరి పొలానికి పరుగెత్తాడు.

"లేర్రా... మునుం పట్టండి. అంబళ్ళకి అయిపోవాలీ మడి" అని గౌరమ్మ కేకేసింది.

అంతా మునుం పట్టారు. చిక్కని బురదలో పచ్చని నాట్లు నిలబడి తల లూపుతూ ఉడుపు గత్తెలకు కృతజ్ఞతలు చెప్తోన్నవి.

ఛైర్మేన్ గారి జీపు ఉడుపు మడి దోవ తిన్నగా రాబోతుండగా గౌరమ్మ దోవ దగ్గరకు చేరింది. దోవకు మధ్యలో కంచుపళ్ళెంలో వరిదుబ్బు పసుపు రాసి వుంది. అక్షింతలు పళ్ళెంలో వున్నాయి. ఆ పళ్ళెం అందుకొని గౌరమ్మ ఛైర్మన్ జీపు ఆపి ...

"గయిరమ్మ బావ్ ... గయిరమ్మ" అంది. ఉడుపు మడిలో ఉడుపు గత్తెలు ళళళళో అంటూ ఉలవలు పోశారు. ఛైర్మేన్ గారు నవ్వుతూ జేబులో చెయ్యి పెట్టారు.

"స్లిలర గిల్లర సాల్దు! పెద్దోలు మీరే సిల్లరేత్తే, మీయెనక నున్నోళు ఇంకేటేత్తారు?" అంది గౌరమ్మ జీపు వెనక సీట్లలో కూర్చున్నవారి దగ్గరా దక్షిణ లాగాలని.

"... నిన్ను సూత్తేనే సిల్లర్రాదే గవిరీ" అని పళ్ళికిలించి నవ్వేడు సత్తెం నాయుడు. ఛైర్మేన్‌గారు గౌరమ్మవైపు చూశారు.

ముఖం నిండా పసుపు రాసి స్నానం జేసిందేమో పచ్చగా మెరుస్తోంది మొహం. నుదుటి మీద కుంకుమ బొట్టు చిరుచెమటల్లో చిన్నగా చెదుర్తోంది. ఆరబోసిన ముంగురులు ముఖం మీదుగా సీకాయ వాసనను పరుస్తోన్నవి. కాటుక కళ్ళు, కడిగిన ముత్యాల్లా మిలమిలా మెరుస్తోన్నవి.

గౌరమ్మ సూటిగా సత్తెం నాయుడ్ని చూస్తూ ...

"మనవరాలు ఈడుదీరి యీదిల గెంతుతున్నా నీకు పులుపు తగ్గలేదు. బుర్రకి పుట్టిన బుద్ధి నీకు పుడకల్తోటి పోవాలి గాని, పులిమితే పోదు" అని చురక అంటించింది.

''వొరస అవుతావని యిగటమాడుతండు. ఆ మాత్రానికే నీయందం సిమిడిపోదునేయే" అని మరొక నాయుడు సత్తెం నాయుడికి సపోర్టు వచ్చేడు.

"...ఇగటాలేన, రూపాయిలు యేసిన మొకాలున్నాయా?" అని మళ్ళీ దెబ్బగొట్టీ సరికి నోళ్లు మూసి చేతులు జేబుల్లోకి దూర్చారు.

పళ్లెంలో దక్షిణ పడింది. మడిలోంచి మళ్ళీ ఆడోళ్లు ఉలవలు పోశారు. పళ్లెం దోవలో ఉంచి, గౌరమ్మ మడిలో కొచ్చి పాట అందుకుంది.

'వరిదుబ్బు'కు పూజ చేసి, పసుపూ, కుంకుమ రాసి పళ్లెంలో పెట్టి దాన్ని పొలం ముందు గల రోడ్డు మీద పెడతారు. దోవన పోయేవారు 'గౌరిదేవత'కు దక్షిణ వేయాల్సిందే లేకపోతే ఉడుపులోళ్లు వొక పట్టాన వదలరు.

ఈ దక్షిణ డబ్బుతో గౌరీ పౌర్ణమి ఉత్సవం చేస్తారు. ఆడవాళ్లకు గౌరీ పౌర్ణమి నోము యెంతో విశిష్టమైనది. చాలా నమ్మకంతో, నిష్టతో పౌర్ణమి చేస్తారు. పౌర్ణమి తెల్లవారి గౌరమ్మ విగ్రహాన్ని 'నాగావళి' నదిలో అనుపుతారు.

ఉడుపు గుత్తగత్తె గౌరమ్మే గౌరీ పౌర్ణమి ఉత్సవాలకూ నిర్వాహకురాలు. గౌరమ్మ చేతుల మీదుగా అన్నీ జరగాలని కోరుకుంటారు ఆడ కూలీలు. గౌరమ్మకు కూలినాలి జనాల్లో అంత విలువ ఉంది.

గౌరమ్మ పాట పాడితే నాగావళి గలగలలు విన్పిస్తాయి. రెల్లు పొదలు ఆహ్లాదంగా ఊగుతాయి. గూటిలో గువ్వలు గుసగుసలాడుతాయి.

"యే తీరూ గున్నదమ్మా – తుమ్మీదలో

రుద్రవేణీ యందామూ తుమ్మీదలో

కోవెలలో పెడితేనే తుమ్మీదలో
విగ్రహ మనుకుందురమ్మా తుమ్మీదలో
వనములో ఉంచితేనూ తుమ్మీదలో
దేవతనూ కుందురమ్మా తుమ్మీదలో" పాట నాట్ల మీద నాట్య మాడ్తోంది.

అంబళ్ల వేళకు ఉడుపు పూర్తయింది. మడి గట్టెక్కి కాళ్లు చేతులూ కడుక్కొని అంబళ్లు తిన్నారు. ఓ క్షణం గట్టు మీదనే కూర్చొని, చుట్టలు కాల్చి నోళ్లు చుట్టలూ, పేలు చూసుకునే వాళ్లు పేలూ చూసుకున్నారు. గుత్తగత్తె గౌరమ్మ కేకతో అంతా మళ్లీ ఉడుపుకి దిగారు. ప్రక్కజోరి పొలంలోకి. గౌరమ్మ ఈ సారి "గాజులోడన్నయ్యా" పాట యెత్తుకుంది.

ఛైర్మన్ గారు జోరిపొలం ఉడుపు చూసేరు. గట్టు మీదనే చుట్టూ పొలమంతా తిరిగారు. కొంత సేపయ్యాక ఎవరో పట్నపాయన వస్తే ఆయనతో పాటూ జోరి పొలం యెగువ నున్న మామిడి తోటలోకి వెళ్లిపోయారు.

ఛైర్మన్ గారు పట్నంలోనే యెక్కువగా ఉంటారు. పొలం పనులప్పుడూ, నూర్పులప్పుడూ ఊరిలోగల భవంతిలో వుంటారు. ఉన్న నాలుగు రోజులూ పట్నం నుండి యాత్ర కొచ్చేట్లుగా ఛైర్మేన్ గారి కోసం పట్నం వ్యాపారులూ, కాంట్రాక్టర్లూ, బదిలీలు కావలసిన ఉద్యోగులూ, బదిలీలు ఆపుచేయించు కోవాలనుకునే అధికారులూ, నిరుద్యోగులూ, గ్రామాల పెద్దలూ... వస్తుంటారు. ఛైర్మేన్ గారు భవంతిలో ఉంటే భవంతికీ. పొలంలో ఉంటే పొలానికీ, తోటలో ఉంటే తోటకీ పరిగెడతారు వచ్చే వాళ్లంతా.

పొలంలో ఉన్న ఛైర్మేన్ గారి దగ్గరికి ఈ రోజు బాగానే జనం వచ్చారు. వచ్చిన వాళ్లందరికీ గయిరమ్మ తల్లిని చూసి దక్షిణ దండింది గౌరమ్మ. పళ్లెం నిండింది డబ్బుల్తో.

సాయంత్రానికి ఉడుపు పూర్తయ్యింది. ఉడుపు గత్తెలు గట్టెక్కి పక్క కాలువలో కాళ్లూ చేతులూ కడుక్కుని చీర కొంగు ముడులు విప్పి సర్దుకుని ఇళ్లకు బయల్దేరారు.

గౌరమ్మ "మీరు పదర్రా, సేర్మేన్ గోరు తోటలున్నారు, కూల్లడిగి తీసికొస్తాను" అని చెప్పి తోటవైపు నడిచింది.

పొద్దువాలబోతూ ఎండ తోట కొసంచున ఉంది. చెట్ల నీడలు నేల మీద కదుల్తున్నాయి పొడుగ్గా. తోట మధ్యలో వాలు కుర్చీలో ఛైర్మేన్‌గారూ, ఎదురుగా అల్లిక కుర్చీలో పట్నం బాబూ కూర్చొని ఉన్నారు. వారి మధ్య స్టూలూ, దాని మీద పళ్లెంలో వేరు సెనక్కాయలు వేపినవీ ఉన్నాయి. వేరు సెనక్కాయలు తింటూ కబుర్లు చెప్తూ పగలబడి నవ్వుతున్నారిద్దరూ!

నవ్వుతోన్న ఇద్దర్నీ చూసి ఆగిపోయింది గౌరమ్మ. గౌరమ్మ నీడ ఛైర్మేన్ కుర్చీ ముందు వాలగా చూసిన ఛైర్మేన్–

"...యేఁవక్కడే ఆగిపోయావు? రా, రా," అని పిల్చి గౌరమ్మ రాగా " ఉడుపయి పోయిందా"? అనడిగేరు.

"అవకపోతే మునుమొదిలి లెగుత్తామేటి?" ప్రశ్నతో జవాబిచ్చింది గౌరమ్మ.

"అడిగిన దానికి జవాబివ్వకపోవటం పల్లెటూరి వాళ్లకి అలవాటా?" ఇంగ్లీషులో అడిగేడు పట్నం బాబు ఛైర్మేన్‌ని, ఛైర్మేన్ చిన్నగా నవ్వి -

"అనవసర ప్రశ్నల్ని యెద్దేవా చెయ్యటం వారి ప్రత్యేకత" అన్నారు.

"...మరి, అనవసర తతంగాలెన్నో చేస్తారు. ప్రతీదానికి పండగలూ, విందులూ, వినోదాలూ చేస్తారు. వాటి సంగతో?" ఖండించేడు పట్నంబాబు.

"...అదీ, లాభమా, నష్టమా అని గుణించే వాళ్లకు అర్థంకాని కల్చర్" అన్నారు ఛైర్మేన్ గారు.

ఇవేవీ అర్థంకాని గౌరమ్మ వారి ఆంగ్ల సంభాషణ మాత్రం తన గురించే అని గ్రహించింది. ఇక, అలా నిలబడలేక -

"... మా ఉడుపు కూల్లు...' అంది గౌరమ్మ.

"ఇక్కడ నా దగ్గరేమున్నాయి? బంగళాకొచ్చి యిస్తాను, పదా"

"మీ రెపుడి కొస్తారు, మా కెపుడిస్తారు, బత్తే లెపుడవుతాయి మాకు" గొణికింది గౌరమ్మ.

"మరీ అంత ఘోరమా?" ఆశ్చర్యబోయింది అల్లిక కుర్చీ.

"పూట బత్తెం పుల్లవెలుగు బతుకులు బావూమావి" అంది గౌరమ్మ.

"సరే, పదా నీ కంటే ముందే జీవులో వచ్చేస్తాం" అని పంపేసారు ఛైర్మన్ గారు. గౌరమ్మ వెనుదిరిగింది.

"...యెంత మందినో చూశాం గాని ఈ నేచురాలిటీ లేదు గదా? ఆమె జూడు యెంత నేచురల్‌గా ఉందో? ఆ చెదిరిన కుంకమా, ఎండకు వాడిన పసుపుపచ్చని మొహం, వీడీ వీడని జుత్తుముడీ, ఆ చీర కట్టును తన్నే నడుమూ... ఐ లైక్ దట్ ఒరిజినాల్టీ" అన్నాడు పట్నం బాబు.

"అంత వరకే, ఇక ముందుకు సాగొద్దు. ఎవరికీ లొంగని గుర్రం. స్వారీకి సరదాపడ్డ ఒక రిద్దరు రైతులకి పరాభవమైంది. ఆమె దగ్గర అందరికీ భయమే" అని హెచ్చరించేరు ఛైర్మన్ గారు.

ఆ హెచ్చరికకు అల్లిక కుర్చీ బాబు స్టూలు కింద నున్న విస్కీ బాటిల్ బయటికి తీసి ఓపెన్ చేశాడు. పొద్దు పూర్తిగా వాలిపోయింది. మామిడి తోట చీకటిలో మునిగిపోయింది. ఛైర్మన్ గారి బంగ్లాలో బల్బులు భయం భయంగా వెలుగుతున్నవి. బంగ్లా గేటు దాటి, వరండాలో కొచ్చిన గౌరమ్మని సింహాచెలం ఆపేస్తూ

"ఉండుండు...బాబొచ్చీసేడు. డబ్బులడిగిసొత్తాను" అని లోన కెల్లాడు. గౌరమ్మ బంగ్లాను ఆశ్చర్యంగా చూడసాగింది. రెండంతస్తుల బంగ్లా అది. ఎన్నో గదులు. ఏ గది నుండి యే గదికి తోవ ఉందో కొత్త వారికి తెలీదు. అన్ని గదుల తలుపులూ విద్యుత్ కాంతిని మూసేస్తున్నాయి.

"ఇదా నూటిరవయ్యా" డబ్బు తెచ్చిచ్చేడు సింహాచలం.

"నూటిరవయ్యా? యేమి?" గౌరమ్మ.

"యేమో" సింహాచెలం.

"ఎకరానికి ఎనభయి లెక్కన మీ రెండకరాలకి ఎంతవుతాది?"

"అదేమో"

"యే టదేమో? తిన్నగ మిగిల్న నలభయ్యా తెచ్చియ్యి" అని గద్దించింది గౌరమ్మ.

"నే నెక్కడ తెచ్చిత్తాను. సేర్మేన్ గోరంతే ఇచ్చేరు."

"అయితెల్లి, ఆ బాబును అడిగి పట్రా" గసిరింది గౌరమ్మ.

సింహాచెలం విసుక్కుంటూ లోన కెల్లాడు. గౌరమ్మ అసహనంగా నిల్చుంది.

ఓ క్షణం తర్వాత ఛైర్మేన్ గారు వస్తూ "యేంవీ? లెక్క చాల్లే దంటున్నావట?" అని ప్రశ్నించేరు.

"యెపుడూకొత్తేనేటి మీకు? ఎకరాకి ఎనభయి కాదా?" గౌరమ్మ అడిగింది.

"ఆ లెక్కనా? నిజమే గానీ ఈ రోజు గౌరమ్మ దక్షిణ ఎంతొచ్చిందీ?" అడిగేరు సేర్మేన్ గారు.

"యేమో ఇంకా లెక్కెయ్యిలేదు."

"పోనీ - ఇంచుమించుగా చెప్పు"

"కాదు, ఆ సొమ్ము సంగతెందుకూ?" అనుమానంగా అడిగింది గౌరమ్మ.

"ఈ రోజు నా కోసం ఓ ముప్పయి మంది దాక వచ్చి ఉంటారు. అందరూ, మీ గయిరమ్మకు దక్షిణ వేశారు. నేనే చెప్పి వెయ్యించేను ఔనా?" అనడిగేరు ఛైర్మేన్గారు. ఎందుకు చెప్తున్నారో గ్రహించలేని గౌరమ్మ "ఔను" అని వొప్పుకుంది. అప్పుడు-

"వాళ్లేసినదక్షిణ నూర్రూపాయలు దాటి ఉంటాది. అంత సొమ్ము మీ కెపుడేనా దక్షిణ వచ్చిందా? వచ్చి ఉండదు. నేను అక్కడ ఉండటం వల్లనే వచ్చింది. నా వల్ల మీకు లాభమొచ్చినప్పుడు నాకూ మీరూ లాభం చూపాలి గదా! అంచేత ఎకరా అరవయి రూపాయిల లెక్కనే నాకు ఉడుపు అవ్వాలి, ఆ లెక్క మీద నూటిరవయి ఇచ్చేను" అని అసలు విషయం వివరించేరు చైర్మేన్గారు.

గౌరమ్మ ఆ మాటకు ఆశ్చర్యపోయింది. చైర్మేన్ చెప్పిన కన్సెషన్ సిద్ధాంతం విని

"ఓర్నువ్వు సిన్నింటోడివి గాదురో దేవుడి గుడిల దీపమార్పేసి దేవుకొనే గండడివిరో" అనుకుంది. "ఈ దక్షిణ సొమ్ము ఎరవేసి" మొత్తం యీడి తాలూకా యాభయి ఎకరాల పొలానికీ ఎకరా కిరవయి లెక్కన ఓలమ్మో! ఎయ్యి రూపాయిలు! ఎయ్యి రూపాయిలు మింగిడానికి సూత్తన్నావురా ముంగిపోతా" అని గ్రహించింది గౌరమ్మ. గ్రహించేక "అది గయిరమ్మ సంబరానికి ... మేము సర్దుకోడానికి కాదు" అని దక్షిణ సొమ్ము ఎంతయినా కూలీలకు సంబంధం లేదని చెప్పింది. సంబరం కోసమే అంది.

"కాదు నీ వాద వేఁవిటీ?" విసుగు ప్రదర్శనకు దిగేరు చైర్మేన్ గారు, అలాంటి ప్రదర్శనకు కూలీలు భయపడి పోతారనే సైకాలజీ గ్రహించి. కానీ, గౌరమ్మ ఆ సైకాలజీకి అందనిది. అందుకే కరుకుగా –

"వాదవేఁవి? వాదం? కూల్లు తగ్గించేసి కవుర్లు మీరు సెప్తన్రు. తిరగ వాదవంతారేటీ? ఎనభయిలెక్కన కూల్లు ఇచ్చేయండి, వాదంవ్ గీదంవొద్దు" అంది.

ఆ మాటకు చైర్మేన్ కొద్దిగా అహం దెబ్బతిన్నట్టయినా సర్దుకుని,మేస్త్రీలకు కమీషనిస్తే లొంగుతారనే మరో సైకాలజీ థీరీ లోంచి ఆలోచించి "రైతుల్తో అటూ ఇటుగా సర్దుకుపోతే బాగుపడతావు" అని ఉపోద్ఘాతం చెప్పారు. అది ఏ దారి తీసుకెల్దాదో తన కనవసరం అని భావించి గౌరమ్మ చైర్మేన్ ఉపోద్ఘాతానికి ఉలకా పలకా లేదు.

"అయినా యిప్పుడు నే నడిగిన ఇరవయి రూపాయిల కన్సెషన్‌ల... పది నీదీ, పది నాదీ చేసుకుందాం. యేఁవంటావు" అని ఎరవేశారు చైర్మేన్‌గారు.

ఆ ఎర అర్ధం అయ్యేసరికి, కోపం నసాళాని కెక్కింది గౌరమ్మకు. మనిషి ఊగిపోతూ –

"నాకు ఎంగిలి కూడు జల్లుతావా? నన్ను నమ్మి నా యెనకాల వొచ్చి, నడుము లొంచి పన్సేసీ వోళ్ల నోల్లు కొట్టమంతావా? అది నువ్వూ నేనూ సర్దుకుందామంతావా? త్పూత్! మీ బుద్దులు బుగ్గయిపోను. మీరు ఇలాగే కమీసన్ల కింద సంపదంత సర్దుకోబట్టే కుదబలిసిపోనారు. పెజలు మాత్రం సిదిగిపోనారు. నా కేటి ఊళ్లేలాలనీ, మేడలూ మిద్దిలూ కట్టీయాలనీ లేదు. నీలాటి బుద్దులుంటే –నన్ను నమ్మినోలు ఈనాడు గాపోతే మరోనాడు నోటిల ఊసెత్తారు. ఊస్సినా... తుడిసీసికుని బతకటం మీ కలవాటు గానీ నాక్కాదు. మా కూల్లు మాకు మరియేదగిచ్చీయండి" అని జలకడిగేసింది గౌరమ్మ!

ఆ దెబ్బకు చైర్మేన్‌లోని లౌక్యమూ, నటనా ముసుగూ అన్నీ తొలగిపోయాయి. ఆస్తీ, అధికారం యిచ్చిన అసలుసిసలు అహంకారం బయటికొచ్చి –

"కాదేటీ నీ నీలుగుడు? నీ దిక్కున్న దగ్గర చెప్పుకో... పైసా ఇవ్వను. అసలు, ఇక నువ్వు మా పొలాలు ఉడిపించొద్దు. కూడు జల్లితే కాకులు కరువు గాదు. నోర్మూసు కెల్లు. లేపోతే గెంటింపించీగల్ను జాగ్రత్త" అని కేకల్లో దిగేరు.

గాలీ వోనని చూసి నిలబడిన గరిక దుబ్బులా గయిరమ్మ నిబ్బరంగా నిల్చొని, చూపుదు వేలెత్తి –

"సూద్దుం, సూసీద్దుం, కూడు జల్లితే కాకులుకరువు కాదా? అదా నీ నిబ్బరం. అదీ సూసీద్దుం. ఈ ఇలాకాల ఈ గౌరమ్మ గుత్త కట్టిన తర్వాత నన్ను కాదని యే గుత్తగత్తె ఉదుత్తాదో నానూ నూసెత్తాను. నీ పొలాల... నాటు వొక్కటంతే.. వొక్కటి పడితే ఇది గంగాడోల బొట్టీ కాదు, అట్టాడోల కోడలూ గాదు! ఆం..! నువ్వే... లెక్కబెట్టి ఎనభయి లెక్కన కూల్లు ఇచ్చీ రోజు వొస్తాది. అంత దాక ఈ నూటిరవయ్యీ నువ్వే ఉంచు" అని సింహాచలం అందించిన నూటిరవయి రూపాయిల్నీ విసిరికొట్టింది.

నోట్లు చైర్మేన్ ముందు చెల్లా చెదురుగా ఎగిరాయి. అక్కడకు చేరిన సింహాచెలాన్ని తోసేస్తూ గౌరమ్మ విసురుగా ఊర్లోకి నడిచింది.

జుత్తుముడి విడిపోయి నడస్తోన్న గౌరమ్మ పూనకం బట్టిన "గయిరమ్మ తల్లి"లా కనిపించింది సింహా చెలానికి! భయంతో "తుఫ్ తుఫ్" మని గుండెల మీద ఊసుకున్నాడు సింహాచలం.

సరిగ్గా అప్పుడే కరెంటు ఆగిపోయి బల్బులన్నీ ఆరిపోయాయి.

చీకటిలో బంగ్లా మిగిలింది. నోట్లు, లైట్లు వెలిగించలేవు.

"లాంతరు ముట్టించరా.. సిమ్మిగే" అని సింహాచలాన్ని కేకశారు చైర్మేన్ గారు.

"సింహాచలమో, మరొకడో కూలీ నాలీ చేయిలేనిదే ఆ బంగ్లాకు వెలుతురూ రాదు. చలనమూ రాదు! ★

ఆంధ్రపత్రిక వారపత్రిక 29.12.93